

Gazeta Transsilvaniei.

Gazeta este de doi ori adică: Miercuri și Sâmbăta. Foia dată pe săptămână, adică: Sâmbăta. Prețul lor este pe unu annu 10 f. m. c., pe diumătate annu 5 f.; iar pentru terri străine 7 f. pe unu sem. și pe annu întregu 14 f. m. c. Se prănumera la tote postele imperatoaci, cum și la toti cunoșcutii nostri DD. correspondenti. Pentru serie „petit“ se ceru 4 cr. m. c.

Monarchia austriacă.

Urbea mare Juliu 1852.

Móra Gimnasiului Beusianu, și casa Giroldi-Gálboriana.

(Urmare.)

Aqueste despre móra. Inse Censoriu, qua mai largu campu și aiba de defaimare, sumutiatu fiindu de aquei, quaroru le face lucru placutu cu articlii sui, aduce in ante si testamentu lui Giroldy, si casa legata seminariului, ne rusinanduse a ascrie perderea testamentului, si scaritierea acestei fundatii dela 40,000 fl. c. la 6000 fl. canonicului D. si Gálboréniloru.

Genuina istorie a questui obijetu, se cuprânde in urmatórele: Giroldy facú cu adeveratu testamentu, pr'in quare legá casa seminariului; inse a questu testamentu fú illegal, si pentru aquea invigorosu, pentru che in a quea casa, mai mare parte, fú investita alaturea, si coaquisita socii lui, surorii eppului V. si mamei nostre, — precum marturisescu documintele, quare in origine le avemu in mani, si ori cui le potemu aratá. Asia dara fora consensu socii lui, si mamei nostre, precum si al nostru, quarii pr'in aqueleu testamentu dela casa eramu qua si eseređitati, valide nú potú testá aquea casa seminariului, quare consensu nu l' avú, níqui se póte produce, dreptu aquea in actul publicarei quelui testamentu, in antea consistoriului, amu protestatu in contra lui, si queasta protestare se inscrise testamentului. Apoi G. quanda i se solemnisa testamentu, nú fú siesi asia presinte, qua in antea convocateloru marturii respectatu si póta dechiará, aquea a fire volintia sa quea mai de pre urma, — iarasi marturisescu documentele quare le avemu la manu. De unde G. se judecá pre dreptu a fire muritu qua si ab intestato, si ori unde s'ar fi aflatu testamentu lui, cu queste documinte pre calea legii, il poTEAMU refrange. Asia au remasu mosténa in casa mama nostra, dopo ea noi fi ei. Consistoriu dopo publicarea testamentului, nú l'a pusu in queva locu credibil', qui l'a datu mamei nostre, dequi qua nou documentu ilegal, si prejudiciosu, lesne a potutu peri, qui nú cu influxu nostru, séu a canonicului D.

Abia inchisa ochii mama nostra, quanda anche trupul nu i recisa de totu, si fratele ei eppu, impreuna cu noi, eramu in quea mai mare intristare, canonicu E. — quare fú qua unu adoptivu al ei — cu testimoni legal, s'a nisuitu via facti a cuprinde casa pre partea seminariului. Inse noi si atunci amu protestatu in contra testamentului, si questui actu, provocandu la calea legii, apoi iara via facti l' amu scosu a fóra.

Acum pricependu canonicu E. cumche pre a queasta, si a legei cale nu va reesi la realizarea scopului, incepú a purcede pre calea politica, facú recursuri, si denunciatii, in tote partile, quantu cu a síu, quantu cu a capitului nune, in contra eppului V. a nostra, a canonicului D. si a altoru, chiaru infioratóre, intr'altele pretendend si tradarea casei pre partea seminariului. Dequi la anul' 1840, venindu commissariu Lonovich, ascultandune si pre noi, si conoscendu: cumche pre calea legii, — la quea noi statornicește apelamu, — pretensia capitului, níqui mai tardiu se va poté infintia, a provocatu ambe partile la transactiune. Capitulu de atunci, fiindu totu de facia, convatuinduse, a pretinsu 30,000 fl. valut. Noi níqui in quantu de mica

nu a voiemu a transigá, totusi mai pre urma, pr'in commissiune, nu m' a tantu indetoralu, — spro que nú avea putere, — quantu requiratu, si intraponenduse canonicu D. mai alesu la queasta intraputere, amu oferatu capitalu de 6000 fl. c., adèche diumetate pretiu casei, si a presentiuinei capitulare; in quare oblatu mai pre urma se invoi si capitulu, si pr'in commissiune sau facutu litere transactiunale, si sau intaritu. — Noi in anul 1849 aveamu banii gata in schede Kossuthiane, si eramu gata a depune capitalu la capitulu, qui totusi nú amu voitu a dauna seminariu, si asia cassanduse aquele note, ne amu daunatu noi insine. De unde se cunoștece aquestu oblatu a fire mai generosu, de quantu quare l' facú eppu E. pentru móra gimnasiála, si cumche visurile Censoriului, cu alte scornituri, despre 40,000 fl. c. sunt a unui somnambulante in periferia steleloru, quandu canonicu E. atunci anche si de aquea se indoiá: ore si ar casa ipotetica de ajunsu pentru capitalu de 6000 fl. Dache eppului, si capitulu lui, nú le place aqueleu oblatu, cassese aquele transactiunale, si incepa calea legii, noi si acum stamu resoluti la aquea. —

A qui nu se póte lasá fera reflexiune, aquea cercustare: che Censoriu, qua mai tare se inegrésca pre canonicu D. repetésa rola aquea, quare sau jucatu in ante de 13 ani, in publicu, si privatu in contra canonicului D. si pre a ici tuturoru é cunoscuta. Adeche: ne affanduse testamentu lui G. fú intrebatu despre elu si canonicu D., quare respuasa. cumche elu testamentu original, dopo publicarea lui, mai multu nú l'a viditu, qui a tantu sci: che Eppu V. l'a lasatu a se copiare in mai multe esemplare, vidimate mai alesu pr'in Archivariu de atunci I. E. quare apoi le a spedutu la fratiile testatorului, si altoru; inse elu nu si aduce a minte si si vidimatu vre o copie de aquele. Dopo aquea qvestigandu canonicului E. o copia testamentului, d'in Transsilvania, P. Rácz, — quare, precum se cunoște, d'in Nr. Gazetei 50 a. c. a fostu atunci Factoru servitoriu cu materiale la atinselu delatiuni si pentru de a fi in antea lui respectatu, si spre mai bonu viitoriu asigurat, inse acum ei pare reu che s'a lasatu a se desmentá, si a se face instrumentu in contra benefactoriloru sui, apoi éca que resulatu avú fiduirea pentru merite qua a queste, — fiindu queasta copia vidimata pr'in canonicu D. in data incepú canonicu E. decantata pre aici agitare, in contra lui D. deferendul in tote partile, qua unu perjuriu, colucatoriu cu noi la ascunderea testamentului, si nimicirea fundatiei, — aquea copia a tantu purtandu in busunare, si aratandu tuturoru, pone que mai de totu erá lacerata, si asia aclosa acteloru, — maugar D. vedendu copia de sine vidimata, nu a negatu a fire a sa scrisore, — precum smintiesce Censoriu, qui a disu intr' adeveru: cumche de a tantu tempu nu si aduse a minte si si vidimatu vre o copia, de unde nú urmesa si si veditu testamentu, — fiindu aquea copia copie, quarea bona fide o a potutu videmá, sciindu mai de rostu tenorul testamentului; — pre quare adeveru, ne fiindu a tunci juratu, aquum jura. Pentru aquea canonicu D. nu numai nú lua níqui o imputare dela commissiune, — in antea quare, si in aquestu, precum in alte punte a delatiiloru statú curatu, — qui anche fú asigurat de partinire in meritata propasire; — qui totusi diavolescul principiu: calumniare audacter, semper aliquid adhaeret, si asta data se adeveri. Si intru adeveru: canonicu D. anche in ante de fiantia testamentului, s'a intielesu cu G. despre aqueleu planu, si totu de una a partinitu testamentului, mai pre urma anche atinsul' oblatu numai pentru densul' lamu facutu.

ФОИЛЕТОНЫ

De свѣт Кълімані Септ. 1852.

Артикъл свѣрт.

I.

Tot vorbesk, къ се vor маі рідика доѣ епископії греко-католиче, зна ла Герла, алта ла Логова; ю дъсъ нъ кред, пѣнь нъ воіъ vedé. Дъсъ, de ce vor ші рідика, прекът ам пѣтъг дѣделече, ле дореск, маі къ самъ, ачѣ че дореск а фі епископії; фінд къ зніі оміні се тем, къ нъ vor пѣтѣ мѣри де нъ vor фі епископії; ші, дакъ апъкъ епископії, іаръ се тем, къ нъ vor пѣтѣ мѣри, дакъ нъ vor фі алт чева маі мѣлт; пѣнь че одатъ віне мѣртеа ші ле нѣне капет ла тѣте пѣ-пѣріае егоістиче. Ю нъ кред, съ фолосѣскъ чева епископіїае ачесте нечї сѣптеі зпїрі; ва, дакъ é дрепт четі спънеа, маі адъвъзіа, неште омені, каріі се прічеп ла лѣвъріае ачесте, мѣ тем, къ маі мѣлт vor стріка, дѣкът vor дїреде, пѣнтрѣ къ, прекът мѣ лѣ-мїнаръ ачѣ омені, асторитатеа епископїлор

пострі, де брекѣдї ва анї, а скъзѣт таре, дїн прічїнь къ оменї сокотеск къ еї нъ се пре дѣпрїжеск де нїколї — ші къ кът се vor маі мѣлї епископїї, къ атѣт ва скъдѣ дѣкъ шї маі таре; чїне птїе пѣнтрѣ че-с' аша ро-мѣнїї, де нъ сѣ' маі евлавїошї прїн прецїзрѣл мѣпѣстрїлор, скъзвелор епископентї шї капїтолелор, чїне птїе пѣнтрѣ че — дѣстѣл къ шї сѣтенї дѣкъ зїк, карїі аз азїг де епископїеле ачесте, къ маі віне не сар фаче скѣле дѣкѣт епископїї поѣе, пѣнтрѣ къ нопї не фаче Блажѣл шї Сївїлї къ прїсосїнѣт етс. нѣмаї де ар фї еї кіемацїї шї маі прокоп-сїцїї де кът мѣлїї дїнтре еї шї пої дї старе сѣ-ї дїнем; дар оменї іавъдѣдї, карїі сѣ не апѣре шї кълїтѣве, нъ не vor фаче нечї зп-гарїї дїн Клѣж, нечї сасїї дїн Сївїлї, нечї епископїї пострі карїі азѣт не сїне се пот апѣра. Ачѣеа дѣкъ ам азїгт vorпїндѣсе пре-тѣгїндїне, къ п'ар тревзі сѣ аштептѣт тот нѣмаї дела статѣ сѣ не факъ, чї ам тревзі сѣ черкът шї пої ромѣнїї, сѣ не рїдїкът скѣле, знде сѣ дѣведе тїверїї ромѣнї ла мѣестрїї шї ла ікономіе, къ сѣнтем таре дѣдѣрѣнт, шї кът фолос ам таре дїн пѣ-мѣлт кънд л'ам шті лѣхра маі віне, шї дїн

мѣестрїї кънд ле ам дѣтродѣче дѣнтре Ро-мѣнїї, тѣкар ачеле, фѣрѣ де наре нъ поѣте фї нечї зп Ромѣнї; кънд не ар ажѣта шї епї-сконїї, шї ар ста къ пої д'їмпрезнѣ ла рїдї-кареа академіеї, а скѣлелор економїче шї пѣнтрѣ мѣестрїї: атѣнчї штії къ ле ар кренте авторитатеа шї дѣпїтѣеа оменїлор, чѣл нѣзїн атѣнчї ле ар зїче тодї оменїї: Дѣмнезѣ сѣ ле ерте пѣкателѣ, пѣнтрѣ къ і vedem къ се мѣнческ пѣнтрѣ вінеде пострѣ ал тѣтѣрор; — іарѣ алфѣл дела епископїеле ачеле дакъ елѣ нъ vor авѣ не лѣгѣ сїне шї інстїгѣте зпне де крентере шї кълїтѣваре а попорѣлїї, оменїї нъ аштеантѣ нечї зп фолос пѣвлїк, шї прекът ам зїк, нечї сѣнта зпїре дѣкъ п'аре ла че сѣ се вѣкѣре де елѣ, пѣнтрѣ къ пѣнтрѣ с. Дїпїре нъ vor фї, фѣрѣ прекът се зїче брезнде лѣтїнеште: multiplicasti gentem, minuisti lactitiam.

Nota bene. Ам маі скріе къте зп ар-тїкъл ка ачеста, дар' мѣ тем къ нъ на пѣлѣ мѣнторїлор, пѣнтрѣ къ ю нъ птїї скріе не лѣгѣ дѣспре зп лѣкѣр, шї ачеста дѣкъ нѣмаї пѣнтрѣ ачѣеа л'ам скріс, ка сѣ вадѣ пѣвлїкѣл, кът къпрїнде лѣкріле ачесте шї зп ом дїн попор, наре, къ тѣте къ ам дѣвѣдѣт пѣдїлѣ

